УДК 348.096:331.107:004.912

Хомік Оксана Миколаївна
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фінансів та кредиту
ПВНЗ «Академія рекреаційних технологій і права», м. Луцьк, Україна
OksanaHomik@ukr.net

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Анотація. У статті розглянуто систему поглядів на проблему підготовки майбутніх економістів до управлінської діяльності у вищих навчальних закладах. Проаналізовано ефективність використання інформаційних технологій, у тому числі електронних соціальних мереж, у навчальному процесі майбутніх економістів. З'ясовано, яка частка педагогічних працівників використовують інформаційні технології для формування управлінської культури майбутніх економістів. Наведено результати анкетування студентів щодо користування соціальною мережею «ВКонтакті». Обґрунтовано доцільність створення інтернет-клубу управлінської майстерності для формування управлінської культури майбутніх економістів.

Ключові слова: майбутні економісти; управлінська культура; інтернет-клуб управлінської майстерності; соціальна мережа «ВКонтакті».

1. ВСТУП

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки досягнення успіху в конкурентній боротьбі залежить від якості управління, а ефективне розв'язання поставлених завдань потребує залучення висококваліфікованих фахівців. Виникає необхідність пошуку нових моделей і підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців, зокрема, економічного профілю, від якості знань і умінь яких значною мірою залежить економічний розвиток нашої країни. За таких умов переосмислення змісту, форм і методів професійної підготовки фахівців економічного профілю, її спрямування на врахування сучасних соціально-економічних реалій має важливе загальнодержавне значення. Держава має забезпечити підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, опанування та впровадження наукоємних і інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці. Вищі навчальні заклади, у свою чергу, мають здійснювати підготовку фахівців в управлінській сфері, що допоможе сучасному випускнику мати не тільки достатній рівень фахової й організаційно-адміністративної підготовки, але й бути особистістю, наділеною високою управлінською культурою. Саме тому набула гостроти проблема створення інтернет-клубу управлінської майстерності з метою формування управлінської культури майбутніх економістів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день проблемам професійної підготовки майбутніх економістів присвячена значна кількість теоретичних і експериментальних праць вітчизняних і зарубіжних педагогів. Зазначені питання представлені в працях А. Бичок, Н. Ванжі, В. Власова, І. Власюк, Є. Іванченко, Г. Ковальчук, О. Кошової, О. Любченко, М. Опольської, В. Острової, С. Редька, К. Рум'янцевої, Л. Філіппової, О. Фомкіної, І. Ярощук та ін.

У дослідженнях багатьох науковців відображені окремі питання щодо формування управлінської культури фахівців різних галузей. Зокрема, проблема формування управлінської культури керівників освітніх організацій стала предметом дослідження в працях З. Багірової, Л. Васильченко, Л. Вознюк, А. Губи, С. Джаджи,

© О.М. Хомік, 2016.

Г. Єльникової, В. Жигіря, М. Кононенка, В. Корсакова, С. Королюк, І. Семенової, Л. Сергеєвої, Н. Тамарської; фахівців соціальної роботи – у працях П. Ананьїна, У. Берегуляка та О. Позднякова; керівників профспілкових організацій – у дослідженні М. Якібчука; майбутніх менеджерів – у дослідженнях Ю. Клокова та А. Маурі.

На необхідності використання інформаційних технологій у вищій школі наголошували такі учені, як А. Абдукадиров, Г. Александров, В. Биков, Т. Гергей. Б. Гершунський, Р. Гуревич, М. Жалдак, В. Монахов, Н. Морзе, В. Фрейман, С. Сисоєва, Ю. Рамський, М. Овчіннікова та ін. Науковці доводять, що інформатизація вищої освіти є ключовою тенденцією розвитку сучасної педагогічної парадигми.

Дослідженням ролі і значення соціальних мереж в освіті займалися Т. Архіпова, Р. Гуревич, Ю. Дюлічева, С. Івашньова, С. Крібель, Г. Кучаковська, Н. Малишева, О. Мнацаканян, Є. Патаракін, О. Пінчук, Н. Тверезовська та ін.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, присвячених застосуванню інформаційних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, нерозробленим залишається питання використання інтернет-клубу управлінської майстерності для формування управлінської культури майбутніх економістів, що і зумовило актуальність нашого дослідження.

Метою статті є науково обґрунтувати доцільність створення інтернет-клубу управлінської майстерності для формування управлінської культури майбутніх економістів у вищих навчальних закладах.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Пріоритетним напрямом професійної підготовки студентів економічних вищих навчальних закладів є творчий характер, конкурентоспроможність випускників, високий професіоналізм. Сьогоднішній економіст потребує глибоких професійних знань й уміння творчо оцінювати виробничу ситуацію. Попри це, він повинен мати розвинені управлінські здібності та володіти навичками прийняття управлінських рішень. Центральним моментом в діяльності професіонала, як стверджує М. Кашапов, є процес творчих рішень, де можна знайти єдність інтелектуальних, емоціональних і вольових якостей особистості. Творче мислення – одна з важливих якостей майбутнього професіонала будь-якої спеціальності, а формування цієї професійно-важливої якості – завдання викладача, який розвиває цю професійно-важливу якість [5, с. 6].

Слушним є зауваження О. Демченка про те, що нині постає проблема формування у студентів такого механізму мислення, який сприяв би можливостям швидкої адаптації до постійно змінних вимог, знаходити й аналізувати нові джерела інформації, творчо застосовуючи їх у професійній діяльності [3, с. 20].

Одним з основних завдань у підготовці майбутніх економістів у вищому навчальному закладі, як зазначає С. Редько, є підвищення загальноосвітнього, культурного та професійного рівнів фахівців, що працюватимуть у всіх галузях народного господарства, забезпечення їх конкурентоспроможності. За таких умов актуальності набуває підготовка студентів вищих навчальних закладів до праці в умовах стрімкого оновлення технологій, формування у них високого рівня професійної компетентності, інформованості та мобільності [7]. Автор вважає, що для підготовки фахівців економічного профілю, готових до виконання управлінських завдань в умовах ринкової економіки, необхідно навчитися використовувати природний потенціал кожної особистості. Він вважає, що з метою підвищення ефективності підготовки фахівців для здійснення особистісно-орієнтованого підходу до студентів, особливо майбутніх управлінців, необхідно: досліджувати властивості студентів на всіх рівнях

структури особистості (психофізіологічному, психічному та соціально-психологічному) і враховувати їх у процесі навчання; спрямувати професійне навчання студентів на підготовку їх до управлінської діяльності; передбачити використання новітніх педагогічних технологій у навчально-виховному процесі з метою розвитку управлінських здібностей студентів; забезпечити закріплення набутих знань і постійний тренінг первинних управлінських навичок [7].

Формування управлінської культури майбутніх економістів у вищих навчальних закладах передбачає використання сучасних форм і методів навчання. Освіта, як вважає І. Допіра, має орієнтуватись на діяльність, розвивальні технології, які формують у студентів уміння вчитися, оперувати й управляти інформацією, швидко приймати рішення, пристосовуватись до потреб ринку праці (формувати основні життєві компетенції). Світовий процес переходу до інформаційного суспільства, а також економічні, політичні і соціальні зміни, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність прискорення реформування системи освіти [4, с. 108].

Використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі, на думку В. Власова, створює передумови для інтенсифікації всього навчального процесу і дозволяє широко використовувати на практиці психолого-педагогічні розробки, які забезпечують перехід від механічного засвоєння знань до оволодіння вмінням самостійно набувати нових знань, сприяють розкриттю, зберіганню і розвитку особистих якостей студентів [2, с. 4].

Ефективність навчання у вищих навчальних закладах Т. Архіпова вбачає у застосуванні соціальних електронних мереж. На думку автора, вони дають можливість забезпечити творчу дослідницьку діяльність викладача і студентів у навчально-виховному процесі [1].

Використання електронних соціальних мереж у навчальному процесі, як стверджує Н. Тверезовська, значно підвищує інтерес студентів до самостійної позааудиторної роботи шляхом «інтеграції навчально-методичних матеріалів у соціальні мережі» [8, с. 3].

На думку О. Пінчук, «використання електронних соціальних мереж в освіті може мати синергічний ефект, пов'язаний, зокрема, з тим, що комбіноване використання кількох взаємоузгоджених педагогічних стратегій виявляється кориснішим, аніж ізольоване впровадження якоїсь однієї». Сумуючий ефект за взаємодії декількох факторів може суттєво переважити ефект кожного окремого компонента у вигляді простої їх суми [6, с. 16].

3. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження був проведений аналіз стану дослідження проблеми у наукових публікаціях, вивчений практичний досвід використання електронний соціальних мереж, зокрема соціальної мережі ВКонтакті.

Щоб з'ясувати, чи використовують викладачі у навчальному процесі інформаційні технології для формування управлінської культури майбутніх економістів, було проведено анкетування викладачів вищих навчальних закладів України, які здійснюють підготовку таких фахівців. В анкетуванні взяли участь 101 викладач, зокрема 16 викладачів Бердянського державного педагогічного університету, 8 викладачів Житомирського державного університету імені Івана Франка, 15 викладачів Київського університету туризму, економіки і права, 20 викладачів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, 11 викладачів Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», 15 викладачів Луцького інституту розвитку людини університету «Україна» та 16 викладачів

Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука.

У рамках дослідження було проведено анкетування 384 студентів названих вузів. За його результатами було отримано відповіді на запитання щодо користування електронною соціальною мережею ВКонтакті.

4. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Опитування викладачів стосовно того, чи використовують вони новітню інформацію з мережі Інтернет для проведення занять з майбутніми економістами, переважна більшість викладачів, які брали участь в анкетуванні (77,18 %), вибрали такий варіант, як «так, використовую». При цьому, 11,12 % респондентів відповіли, що не використовують інформацію з мережі Інтернет для проведення занять і майже стільком, 11,70 % викладачам, важко було відповісти на запитання (рис. 1).

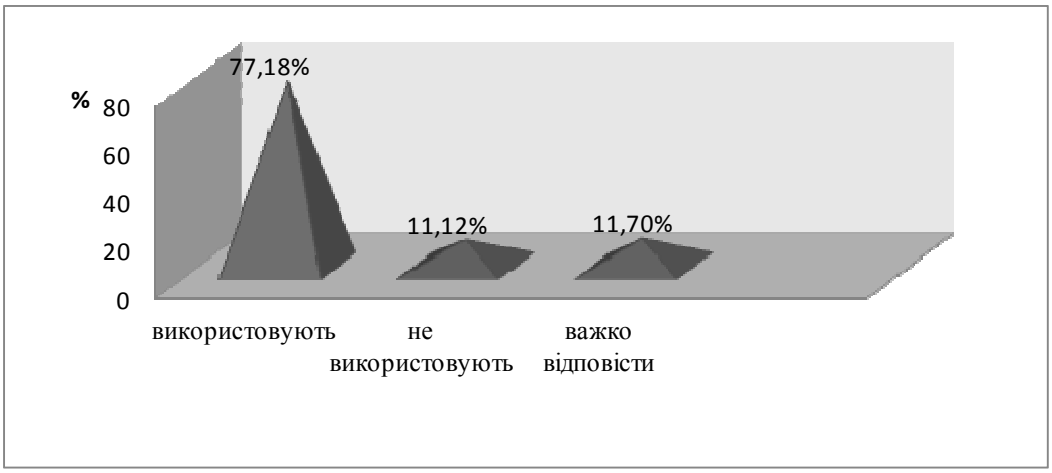

Рис. 1. Розподіл відповідей викладачів про використання новітньої інформації з мережі Інтернет для проведення занять з майбутніми економістами (%)

Якщо проаналізувати відповіді викладачів про використання ними мультимедійних презентацій для проведення занять з майбутніми економістами і мультимедійних засобі навчання на семінарських заняттях для організації групової діяльності студентів з обговорення економічних ситуацій, що виникають у професійній діяльності, можна зробити висновок про те, що 67,82 % опитаних викладачів використовують мультимедійні презентації для проведення занять з майбутніми економістами; 21,72, % респондентів – не використовують; важко було відповісти – 10,47 % опитаним. Значно менше викладачів (41,66 %) використовують мультимедійні засоби навчання на семінарських заняттях для організації групової діяльності студентів з обговорення економічних ситуацій, що виникають у професійній діяльності; 42,82 % викладачів не використовують названі мультимедійні засоби; було важко відповісти – 15,51 % викладачів.

Слід зазначити, що, характеризуючи відповіді викладачів щодо використання навчальних фільмів, які відтворюють ті чи інші процеси як у вигляді реальних спеціальних зйомок, так і тривимірної комп'ютерної графіки, для формування управлінської культури майбутніх економістів можна стверджувати, що тільки 27,88 % опитаних викладачів відповіли «так, використовую». Більше половини опитаних

(56,74 %) відповіли, що не використовують і 15,37 % викладачів було важко відповісти на поставлене запитання.

Результати проведеного дослідження дали змогу зробити висновок про недостатнє використання науково-педагогічними працівниками інформаційних технологій для формування управлінської культури майбутніх економістів і наштовхнули на думку створення інтернет-клубу управлінської майстерності з метою залучення студентів до самостійної роботи.

Варто зауважити, що на сьогоднішній день система освіти і підготовки фахівців економічного профілю має бути націлена на формування активного суб'єкта діяльності, здатного до самоосвіти, до самостійного отримання знань, обізнаного у сферах використання і застосування отриманих даних з метою особистого розвитку і самовдосконалення. Тому засобом формування управлінської культури майбутніх економістів може виступати самостійна робота. Одним із факторів, що сприяє розвитку самостійної роботи студентів як важливої форми освітнього процесу, є такий: всю існуючу і наростаючу за обсягом інформацію викладач вищого навчального закладу охопити і передати студенту не в змозі.

Для створення інтернет-клубу управлінської майстерності була вибрана соціальна мережа ВКонтакті, оскільки в теперішній час вона є досить поширеною серед студентської молоді і найбільше підходить для використання в освітній діяльності, адже її перевагами є висока відвідуваність сайту, широкий спектр наданих сервісів, зручний інтерфейс і середній вік учасників менше 35 років.

Щоб переконатись у правильності обрання соціальної мережі «ВКонтакті» для створення інтернет-клубу управлінської майстерності нами було проведено анкетування студентів вищих навчальних закладів України (перелік вузів наведений вище). Результати проведеного анкетування свідчать про те, що серед 384 студентів користуються соціальної мережею «ВКонтакті» 326 опитаних, тобто 84,9 %; користуються іншою соціальною мережею – 43 студенти, тобто 11,2 %; не є користувачами жодної з соціальних мереж 15 респондентів, тобто 3,9 % (рис. 2).

Рис. 2. Розподіл відповідей студентів щодо користування соціальною мережею «ВКонтакті» (%)

У рамках соціальної мережі слід створити спільноту, членами якої стануть студенти економічних спеціальностей, для яких управління – робота, сфера інтересів, майбутня спеціальність, сенс життя. Підписавшись і ставши активними учасниками інтернет-клубу управлінської майстерності, студенти-економісти зможуть підвищити свою управлінську майстерність, обмінятися знаннями й ідеями щодо культури управлінської діяльності. Упровадження даного клубу в навчальний процес дасть змогу студентам самостійно оволодіти знаннями про сутність, елементи управлінської

культури і правила службового етикету, необхідні для ефективної професійно-управлінської діяльності.

В інтернет-клубі управлінської майстерності студенти-економісти матимуть змогу ознайомитися із сутністю управлінської культури і її роллю в ефективній управлінській діяльності, змістом завдань економістів в управлінській діяльності, методами управлінської діяльності, суттю управлінських документів і культурою їх ведення, принципами службового етикету; оволодіти культурою усного й письмового спілкування, культурою ведення ділових переговорів, манерами спілкування; навчитись ухвалювати управлінські рішення, проводити ділові зустрічі, правильно організовувати робоче місце; раціонально організувати режим праці й відпочинку та ін. Робота в інтернет-клубі дасть змогу його учасникам навчитись володіти манерами спілкування, застосовувати прогресивні методи управління, підтримувати ділові контакти у процесі управлінської діяльності, раціонально організовувати режим праці й відпочинку, а також правильно організувати робоче місце.

Отже, слід підкреслити, що впровадження інтернет-клубу управлінської майстерності в навчально-виховний процес підготовки економістів створить умови для інтенсифікації процесу формування управлінської культури майбутніх економістів і стимулює студентів до самостійного вивчення управлінської діяльності. Попри це, створення інтернет-клубу управлінської майстерності дає можливість викладачам більш успішно використовувати інформаційні технології в умовах навчального процесу вищих навчальних закладів.

5. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Формування управлінської культури майбутніх економістів у вищому навчальному закладі є необхідним, адже від професійної управлінської компетентності економістів нової генерації залежить економічний розвиток нашої держави.

2. Якість формування управлінської культури фахівців економічного профілю, озброєння їх необхідними теоретичними знаннями і практичними навичками залежить від упровадження форм, методів та засобів активного навчання.

3. Опитування педагогічних працівників свідчить про недостатнє використання ними інформаційних технологій у навчальному процесі формування управлінської культури майбутніх економістів.

4. Аналіз анкетування студентів вищих навчальних закладів свідчить про велику кількість користувачів порталу «ВКонтакті».

5. Створення інтернет-клуб управлінської майстерності в соціальній мережі «ВКонтакті» сприятиме розвитку самостійної роботи студентів як важливої форми процесу формування управлінської культури майбутніх економістів.

6. Доцільність створення інтернет-клубу управлінської майстерності полягає в урізноманітненні засобів навчання і з метою переконання педагогічних працівників у пошуку нових шляхів для широкого використання інформаційних технологій у навчальному процесі підготовки фахівців.

7. Розглянуті нами питання не охоплюють усіх аспектів багатогранної проблеми впровадження електронних засобів навчання у процес професійної підготовки фахівців. Подальшого вивчення потребують питання залучення педагогічних працівників до впровадження новітніх інформаційних технологій у навчально-виховний процес вищої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипова Т. Л. Социальные сети как средство организации учебного процесса / Архипова Т. Л., Осипова Н. В., Львов М. С. // Інформаційні технології в освіті : зб. наук. пр. – Випуск 22. – Херсон : ХДУ, 2015. – С. 7–18.
2. Власов В. В. Формирование профессиональной компетентности бакалавров-экономистов в гуманитарном вузе средствами инновационных информационных технологий : автореф. дис. … канд. пед. наук : [спец.] 13.00.08 «Теория и методика профессионального обучения» / В. В. Власов. – М., 2012. – 24 с.
3. Демченко О. Реалізація основних підходів, методів та форм організації самостійної роботи у сучасній педагогічній практиці / О. Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 7. – С. 19–21.
4. Допіра І. А. Підвищення ефективності комунікативної взаємодії викладача та студентів під час використання мультимедійних технологій / І. А. Допіра // Якість освіти: фактори формування і технології підтримки. –О. : ОНЕУ, 2013. – 144 с.
5. Кашапов М. М. Стадии творческого мышления профессионала / М. М. Кашапов. – Ярославль, 2009.
6. Пінчук О. П. Історико-аналітичний огляд розвитку соціальних мережних технологій і перспектив їх використання у навчанні / О. П. Пінчук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2015. – № 4 (48). – С. 14–34.
7. Редько С. Розвиток особистості студента – майбутнього економіста в процесі професійної підготовки [Електронний ресурс] / С. Редько. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/npo/2005_2/Redko.pdf. (дата перегляду: 26.10.2015).
8. Тверезовська Н. Т. Роль і місце соціальних мереж у формуванні освітньо-інформаційного середовища аграрних університетів / Н. Т. Тверезовська, С. М. Мигович // Науковий вісник національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія. Філософія. – 2012. – Вип. 175 (3). – С. 291–298.

Матеріал надійшов до редакції 08.11.2015 р.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ ЭКОНОМИСТОВ

Хомик Оксана Николаевна
кандидат педагогических наук, доцент кафедры финансов и кредита
ЧВУЗ «Академия рекреационных технологий и права», г. Луцк, Украина
OksanaHomik@ukr.net

Аннотация. В статье рассмотрена система взглядов на проблему подготовки будущих экономистов к управленческой деятельности в высших учебных заведениях. Проанализирована эффективность создания информационных технологий, в том числе электронных социальных сетей, в учебном процессе будущих экономистов. Выяснено, какая часть педагогических работников использует информационные технологии для формирования управленческой культуры будущих экономистов. Приведены результаты анкетирования студентов по использованию социальной сети «ВКонтакте». Обоснована целесообразность создания интернет-клуба управленческого мастерства для формирования управленческой культуры будущих экономистов.

Ключевые слова: будущие экономисты; управленческая культура; интернет-клуб управленческого мастерства; социальная сеть «ВКонтакте».

ELECTRONIC SOCIAL NETWORKS USE IN FORMING MANAGERIAL CULTURE OF FUTURE ECONOMISTS

Oksana M. Khomik
PhD (in Pedagogical Sciences), assistant professor of Finances and Credit Department
Private higher educational establishment «Academy of Recreational Technologies and Law», Lutsk, Ukraine
OksanaHomik@ukr.net

Abstract. The article reveals the system of views concerning the problem of training of future economists in the context of managerial activity in the higher educational establishments. The effectiveness of information technologies use, including electronic social networks, in future economists' educational process has been analyzed. The proportion of teaching staff which use information technologies to form a managerial culture of future economists was found out. The results of students' questionnaire concerning the social network «VKontakte» are represented. The expedience for creating an internet-club of managerial mastery to form the managerial culture of future economists has been substantiated.

Key words: future economists; managerial culture; internet-club of managerial mastery; social network «VKontakte».

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Arhipova T. L. Social networking as a means of organizing the educational process / Arhipova T. L., Osipova N. V., L'vov M. S. // Information Technology in Education: Coll. Science. pr. – Issue 22. – Kherson: KSU, 2015. – P. 7–18. (in Russian).
2. Vlasov V. V. Forming professional competence of Bachelors' degree economists in humanitarian higher educational establishments by means of new informational technologies: avtoref. dys. … kand. ped. nauk : [spec.] 13.00.08 «Teoryja y metodyka professyonaljnogho obuchenyja» / V. V. Vlasov. – M., 2012. – 24 s. (in Russian).
3. Demchenko O. Realization of the main approaches, methods and forms of independent learning organization in modern pedagogical practice / O. Demchenko // Ridna shkola. – 2006. – Vol. 7. – P. 19–21. (in Ukrainian).
4. Dopira I. A. Increasing of the efficiency of communicative interaction between lecturer and a student while using multimedia technologies / I. A. Dopira // Jakistj osvity: faktory formuvannja i tekhnologhiji pidtrymky. – O. : ONEU, 2013. – 144 s. (in Ukrainian).
5. Kashapov M. M. Stages of the professional's creative thinking / M. M. Kashapov. – Jaroslavlj, 2009. (in Russian).
6. Pinchuk O. P. Historical and analytical review of social networking technologies and prospects of their use in training / O. P. Pinchuk // Information Technologies and Learning Tools. – 2015. – Vol. 4 (48). – P. 14–34 (in Ukrainian).
7. Redjko S. Development of personality of future economists student in the process of professional training [online] / S. Redjko. – Available from: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/npo/2005_2/Redko.pdf. (data pereghljadu: 26.10.2015). (in Ukrainian).
8. Tverezovska N. T. Role of social media in shaping the educational information environment of agricultural universities / N. T. Tverezovska, S. M. Myhovych// Scientific Bulletin of National Agricultural University of Ukraine. Series: pedagogy, psychology, philosophy . – 2012. – Vol. 175 (3). – P. 291–298 (in Ukrainian).

Conflict of interest. The author has declared no conflict of interest.

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.